

EESTI MUSTAKIRJU KARJA ARETUS PIISTAOJA TALUS

J. Särev

Õpetatud agronoom Theodor Pool on andnud oma 1940. aasta "Agronoomias" avaldatud töös "Tulemusi ja kogemusi hollandi-friisikarja tõuaretusel Piistaojal" suurepärase ülevaate sellest, kuidas loodi majanduslikke ja looduslikke tingimusi arvestades Eesti parim talu tõukari. Kajastatud on ka veisekasvatuse areng talus 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi algul.

Esimene dokument Piistaojale mustakirjute loomade soetamise kohta kuulub 1889. aastasse. Tolleaegse talu valdaja Mart Pooli (Piistaoja peremees 1880...1925) poolt 1887. aastast alates korrapäraselt peetud kassaraamatute järgi osteti 6. aprillil 1889. a. Taali mõisast pullvasikas 7 rubla 20 kopika eest. Samas on märgitud, et mõisast tõuvasikate soetamise eesmärgiks oli esmajärjekorras talus kasvatatavate ja lihaks müüdavate veiste eluskaalu suurendamine. Aastas müüdi 1...2 lehma ja 3...4 härga, kellest saadi võrdlemisi head hinda. Lehm maksis 30...40 rubla ja härg 40...60 rubla.

Piimasaaduste müügist saadud tulu moodustas talu sissetulekust väga väikese osa, laatadel müüdi vaid mõnikümmend naela võid. 1890. aastal müüdi 91 naela võid ja saadi selle eest 22,68 rubla, loomade müügist saadi aga 214,64 rubla. Talu sissetulekust hakkasid piimasaadused suuremat osatähtsust omama 1900. aastast alates. Piima tootmise suurendamiseks andis talus eeldused põldheina kasvupinna laiendamine ja sellega piimakarjale sobiva söödabaasi loomine. Teisest küljest tõusid aga 1900. aastast alates maailmaturul püsivalt vähinad. Küllalt häid võihindu kasutas ettevõtlik Piistaoja peremees Mart Pool ära ka võid Inglismaale müües. 24. oktoobril 1900. aastal saadeti Piistaojalt esimene võitünn (nr. 36, netokaal 118 naela, hind 36 rubla 45 kopikat) Gahlnbäcki kontori kaudu Inglismaale, kus naela või eest saadi juba ligi 30 kopikat. Samuti avanesid võimalused pärast Pärnu-Mõisaküla raudtee ehitamist turustada piimasaadusi ka Petrogradis ja Pärnus.

15 aasta jooksul suurenes või hind 1,6–2 korda. Kui sajandi lõpul saadi naela või eest 20...22 kopikat, siis 1913/14. majandusaastal juba 35...40 kopikat. 1899/1900. aastal müüdi aastas keskmiselt 1287 naela võid ja saadi selle eest 375 rubla, mis oli talu kogu sissetulekust 16,1%. 1909/10...1913/14. majandusaastal saadi aastas aga või ja piima müügist 1245,49 rubla, mis ületas kogu Piistaoja talu 1890. aasta sissetuleku (1225,13 rubla), aga moodustas talu üldisest sissetulekust ikkagi ainult 32%. Pärast I maailmasõda, kui linal polnud enam turgu ja selle kasvatamine lõpetati, andis piimakari 60...70% kogu talu sissetulekust ja ülejäänud osa saadi peamiselt nisu müügist.

Sellist piimatoodangu ja piimasaadustest saadava sissetuleku kasvu ei saadud ainult karja söötmise ja pidamise parandamisega, oma osa oli mõisast toodud pullvasikatel. Et 20. sajandi algul oli Sindi mõisas üks Liivimaa parimatest karjadest, siis ostis Mart Pool vasikaid peamiselt sealt. Th. Pool märgib, et toodud vasikate põlvnemisest ei teatud küll midagi ja nende kasutamine sündis veel väga ebateadlikult. Harilikult kasvatati need 2 aasta vanuseni ja müüdi siis laadal ära, kuna kasvas uus, mõisast toodud või oma segavereliselt lehmalt saadud pullik tema asemel. Sealsamas mainib Th. Pool, et sellises olukorras ei saanud juttu olla sihikindlast tõuaretusest ega ka pullide korralikust kasutamisest, aga Piistaoja kari omandas mõisast toodud vasikate mõjul pikkamööda ikkagi enam-vähem kultuuritõu ilme ja piimajõudlus suurenes.

Märkimisväärne on, et Piistaojal püüti selgust saada iga lehma piimaanni kohta varem kui tavaliselt taludes. Th. Pool on kirjutanud, et Piistaojal olid juba 1906...1909. a. proovilüpsi raamatud, mis sisaldasid trükitud blankettidel andmeid iga üksiku piimalehma toodangu kohta. Proovilüpsi tehti kord kuus, kus piim mõõdeti kümnendikosadesse jagatud toobimõõduga. Saadud andmete põhjal arvutati iga lehma kuu- ja aastatoodangud. Samal ajal kui Vädrasse asutati 1909. aastal esimene talupidajate karjakontrolli ühing, hakkas ka Piistaojal seda tööd tegema kontrollassistent. 1910. aasta karjakontrolli andmed näitavad, et Piistaoja 19,6 aastalehma kohta saadi 2518 kg piima, mille rasvasisaldus oli 3,27%. Selle aja kohta tuleb lugeda sellist piimatoodangut juba küllalt väljapaistvaks.

1913. ja 1914. aasta suvel võttis Th. Pool osa J. Liskuni juhtimisel läbiviidud eesti maakarja uurimisest Põhja-Liivimaa karjaparanduse instruktori A. Lillenblatti abilisena: esimesel suvel üliõpilasena, teisel suvel aga diplomeeritud õpetatud agronoomina. Sellel uurimustööst osavõtul oli üsna suur mõju Piistaoja karja aretusele. Olles maakarja aretamise ideest kui rahvuslikust tööst mõjutatud, võeti Th. Pooli soovitusel Piistaojal suund maakarja aretusele. Selleks osteti 1913. aastal Mõisaküla lähedalt maakarja uurimisel leitud pull ja laatadelt ka mõned maakarja välimikku omavad lehmad. Viis aastat kestnud eesti maakarja aretus, kui karjas oli juba 16 maatõugu pullide järglast, ei rahuldanud aga Mart ja Theodor Pooli. Piimatoodang kippus suurenemise asemel vähenema ja kahandas talu sissetulekut. Ka ei olnud Eestist kõrgematele nõuetele vastavat tõupulli saada.

Küll oli aga Eesti mõisates enne I maailmasõda mustakirjute veiste arv suurenenud ja mitmes mõisas olid üpris head põlvnemistega karjad, kust võinuks tõuloomi osta. Th. Pool on kirjutanud, et Piistaojal oli mustakirjute pullide järglastest 10 lehma karjas säilinud ja seepärast otsustati kõike eelnevat arvestades pöörduda tagasi

mustakirju karja aretamise juurde lootuses selle töu aretamisel kõige kiiremaid tulemusi saavutada. 1918. aasta juunis osteti Viljandimaalt Uue-Võidu mõisast 1,5-aastane pull Erik H 147 ning seda luges Th. Pool sihikindla mustakirju karja tõuaretuse alguseks Piistaoja talus.

Pull Eriku isa oli Rootsist imporditud Oscarius RL 607, emaema aga Baltimaade rekordlehm RL 4704, kelle 10 aasta keskmine piimatoodang aastas oli 5046 kg, kõrgeim piimatoodang aga 6968 kg. Erik oli Uue-Võidu 18 müügil olevast pullist parim, aga ka kalleim (hind 4000 Saksa marka). Üldse paistab silma, et Piistaojal maksti aretuspullide muretsemisel kui ka mustakirju karja komplekteerimisel kõrget hinda, kui looma peeti vajalikuks talu karja aretamisel. Nii oli see, kui 1923. aastal osteti 10-kuune Vottele Hollandist. 1925. aastal maksti 300 krooni ühe Piistaoja väärtusliku lehmaperekonna alustaja Alge H 10590 eest, kui ta kaheaastase mullikana noorkarja näituselt osteti. Nii suuri investeeringuid tõukarja komplekteerimiseks ja aretuseks sel ajal Eesti taludes ei tehtud ega olnud selleks võimalusigi.

Th. Pool Piistaoja talu omanikuna (1925...1940) ja varemgi tundis talu karja põhjalikult, samuti oli ta Eesti ja Rootsi, Saksa, Hollandi ja Ameerika veiste aretustööga hästi kursis olev spetsialist. Nagu tema kaas-aegne agronoom Kaarel Liidak on kirjutanud, oli Theodor Poolil peale suurrahvaste (saksa, vene, inglise) keeltes avaldatu algeeltes kättesaadav ka soome-, rootsi-, taani- ja hollandikeelne põllumajanduslik kirjandus. 1928 ilmus Th. Pooli "Veiste tõuarendus. Selle alused ja teostamine". See oli Eesti Põllutöoministeeriumi poolt auhinatud võistlustöö, mis käsitles nii aretustöö teoreetilisi aluseid kui ka veiste tõuaretuses rakendatavaid abinõusid ja tulemusi edukamates tõuaretusriikides ja ka Eestis.

Th. Pool oli Eesti Hollandi-Friisikarja Kasvatavate Seltsi asutaja ja esimees (1920–1940. a.), Põllutöökaja, Riigi Majandusnõukogu jt. organisatsioonide liige. Nendes organisatsioonides osalemine andis talle ülevaate veiste tõuaretusest Eestis ja selle kitsaskohtadest, ühtlasi oli tal kaaluv sõna veiste tõuaretuse, esmajoones mustakirju karja aretusküsimuste otsustamisel. Oli loomulik, et veiste tõuaretuse taset ja vajadusi hästi tundva spetsialistina käis Th. Pool Hollandist tõupulle ostmas 1923. aastal koos J. Jaanholdiga Eesti riigimõisatele ning 1935. aastal Eesti Hollandi-Friisikarja Kasvatavate Seltsile, kus osales ka agr. Edgar Keevallik, hilisem Piistaoja talu ja katsejaama juht ning karjaaretaja (1941...1971).

Mõlemal korral valis Th. Pool ka pulli Piistaoja karja aretuseks. Need Th. Pooli poolt Piistaojale valitud pullid Vottele H 2363 ja Atleet H 2385 ning hiljem Lindberg H 2363 jätsid karja lehmad, kelle aretusväärtus tõstis Piistaoja karja kõrgemale teistest Eesti tõukarjadest.

Pullide valiku, järglaste järgi hindamise ja hindamistulemuste alusel pullide kasutamisega tegeles Th. Pool juba mustakirju karja aretuse algaastatest alates. Pulli pärandusvõime süstemaatilist kontrolli alustas ta Vottele H 887 järglastega. Piimatoodangu prognoosimisel oli aluseks esmaspoeginud tütarde 3 kõrgemat päevalüpsi ja poegimisaegne vanus, hiljem 1. laktatsiooni lõppemisel ka selle laktatsiooni piimatoodang, piima rasvasisaldus ja laktatsiooni pikkus. Neid pulli tütarde andmeid võrreldi nende emade ja ka eelmise kasutatud pulli tütarde andmetega (tabel 1).

Tabel 1. Piistaoja talu karja aretuses kasutatud pullide hindamine tütarde 1. laktatsiooni toodangu järgi

Pulli				1. laktatsioonil tütarde						
nimi ja TR nr.	sünniaeg	sünnikoht	kasut. Piistaojal	arv	3 päevalüpsi keskm.	piimatoodang kg	rasvatoodang kg	rasva %	lüpsi-päevi	vanus poegimisel
Erik H 147	08.11.1916	Uue-Võidu	06.1918 07.1923	14	12,2	2850	97,6	3,43	351	2 a. 4,4 k.
Vottele H 887	11.11.1922	Hollandi	09.1923 06.1930	25	14,1	3894	136,3	3,49	383	2 a. 6,6 k.
Vott H 1615	05.02.1928	Piistaoja	07.1930 06.1934	8	18,7	4788	174,8	3,65	360	2 a. 4 k.
Noobel H 1431	07.08.1928	Viisu	06.1933 12.1935	15	17,9	3986	162,2	4,06	327	2 a. 3,8 k.
Atleet H 2385	10.10.1934	Hollandi	01.1936 06.1940	8 (12)	19,5	4445	179,1	4,02	314	2 a. 2 k.

Peale selle võrreldi hinnatava pulli tütarde eluaegseid keskmisi ja maksimaalseid aastatoodanguid eelmise pulli tütarde vastavate andmetega. Th. Pool ilmselt jälgis iga Piistaoja looma arengut ja kasutas seda pullide aretusväärtuse hindamisel lisaks piima ja piima rasvasisalduse andmetele. Pulli Erik H 887 kohta on ta märkinud, et see pull ületas temale pandud lootusi tütarde piimatoodangu suurendajana, kuid andis oma tütardele edasi ka peene kondi ja õrna kehaehituse. Seda pidas ta suureks hädaohuks edasisel suuretoodangulise karja aretamisel.

Järgmise pulli valikul seadis Th. Pool esmaseks ülesandeks selle puuduse kõrvaldamist, milleks ta ostiski Vottele H 887, kelle isa pärandas Hollandis suure piimatoodangu ja piima rasvasisalduse kõrval just tugevat

luustikku. Th. Pool on märkinud, et Vottele aitas aretuse algaastatel Piistaoja karja ühtlusele ja tüübile kindla aluse luua. Tema järglased olid kõik madalalajalsed, tugeva kehaehituse, laia ja sügava rinna ning eriti laia ja tasase laudjaga loomad. Hea välimikuga oli ka Piistaojal sündinud ja hiljem karjapullina kasutatud Vottele poeg Vott H 1615, kes andis ka hea välimikuga võrdlemisi suurekasvulisi ja -toodangulisi järglasi. Alates Vottist on Piistaojal kasutatud moodust, et väljastpoolt toodud pulli üks poegadest on valitud järgmiseks karjapulliks (Vottele H 887→Vott H 1615, Noobel H 1431→Allan H 3215, Atleet H 2385→Atleet H 4042, Lindberg H 2363→Linna CHF 73–4798 jne).

Piistaojal järgmisena kasutatud, Viisu mõisa karjas sündinud Noobel H 1431 andis järglased, kes olid noorena võrdlemisi nigelad ja aeglase arenemisega ning ara iseloomuga, kuid poegimise ajaks omandasid kõik soovitud tüübi ja tõuraamatusse märkimisel said hea välimiku hinnangu. Piimatoodangult ei olnud tema tütreid ühtlased, küll aga oli peaaegu kõigil neil piima rasvasisaldus emadest suurem ja Piistaoja karja keskmine piima rasvasisaldus ületas esmakordselt 4% piiri siis, kui neid oli karjas suuremal arvul lüpsmas.

1935. a. valis Th. Pool Piistaoja karja aretuseks tõuseltsile Hollandist ostetud kolmest pullist Atleedi H 2385, kes oli kõige nigelama välimikuga. Atleedi valiku aluseks oli tema põlvnemine, eriti aga tema õdede, ema, emaõdede ja kogu selle karja, kus ta sündis, tüüp ja välimik ning lehmade väga hea kujuga korrapärased udarad ja nidad. Atleedi järglaste kohta on Th. Pool kirjutanud, et väärrib tähelepanu nende ühtlus nii välimikus kui toodangutes ja laktatsioonikõvera heas püsivuses. Nii udarate ja nisade kuju, piima kätteandmise kiiruse kui ka iseloomu poolest pidas ta Atleedi tütreid masinlõpsi kasutamisel hästi sobivateks ja sellel karja aretuse etapil tema kasutamist Piistaojal igati õigustatuks. Et Atleedi tütarde parim lõpsiiga langes sõjaaastatele, siis on tema suuretoodangulisi tütreid kirjas vähem kui temaga samal ajal Hollandist toodud ja järgmisena Piistaojal kasutatud Lindbergil H 2363. Karja söötmise paranemisel pärast sõda andsid Atleedi tütreid Piistaojal oma suurema toodangu 9.–11. laktatsioonil. Atleedi tütardest, kelle nimi esines nende poegade kaudu eesti mustakirju karja põlvnemises laiemalt, andis suurima toodangu Astooria H 23147 9. laktatsioonil (7157-295,6-4,13), Naaskel H 23149 alles 10. laktatsioonil (5811-230,1-3,96).

Atleedi põlvnemise kohta võib öelda veel seda, et tema poolvend Adema 197-22231 oli Hollandis väga hinnatud pull, kes tunnistati seal A-preferendiks, ja terve rida tema järglasi mitmes põlvkonnas tunnistati ka preferentideks, kelle kaudu aretustöö Hollandis toimus mitmekümne aasta vältel. Piistaojal aastatel 1918...1941 kasutatud pullidest oli Hollandis sündinud 3 (Vottele H 887, Atleet H 2385, Lindberg H 2363), 2 olid Hollandist imporditud pullide pojad (Vott H 1615, Noobel H 1431) ja 1 pojapoeg (Allan H 3215), ainult esimesena kasutatud Erik H 147 oli isa poolt rootsi mustakirjust karjast põlvnev.

Kui mustakirju karja aretusele üleminekul oli karjas 8 lehma, osteti neile lisaks 1920...1925 juurde 11 puhtatõulist lehmikut Audru, Uue-Võidu ja Pajusi mõisast. Pärast 1925. aastat Th. Pool lehmikuid enam juurde ei ostanud. 20-aastase aretustöö tulemusena kuulus 90% lehmadest Th. Pooli poolt nimetatud nelja lehmapiirekonda – Alge H 10590, Rutt H 8430, Anna H 9634 ja Nööp HS 4863 (tabel 2).

Tabel 2. Piistaoja lehmapiirekondade keskmised toodanguandmed

Perekonna- alustaja ja TR nr.	Päritolu	Lehma- de arv	1. laktatsioonil						Karjas dets. 1940. a.
			kõrgem päeva- lõps	piima kg	piima- rasva kg	rasva %	lakt. kestus päevades	vanus poegi- misel	
Alge H 10590	Audru	13	18,7	4400	169,9	3,86	346	2a 3k	11
Rutt H 8430	Audru	13	15,9	4062	153,9	3,79	384	2a 4,2k	10
Anna H 9634	U.-Võidu	7	17,6	3840	147,1	3,83	307	2a 4,8k	7
Nööp HS 4863	Piistaoja	9	16,7	3801	148,5	3,91	315	2a 4,5k	9
Kirjes HS 4860	Piistaoja	6	13,5	3491	123,1	3,53	400	2a 3,5k	1
Vaasa HS 6424	Piistaoja	3	9,4	2285	76,5	3,35	347	1a 8k	1
Esmik HS 6086	Piistaoja	3	17,6	4168	153,7	3,69	335	2a 10k	1
Vaike H 8422	Pajusi	6	11,7	2861	98,6	3,44	332	2a 7k	–
Rea H 8428	Pajusi	5	13,0	3250	105,6	3,25	351	2a 7k	–
Noore H 9634	Pajusi	3	11,7	2751	81,9	2,95	351	2a 1,5k	–
Orpa H 8426	Pajusi	2	13,2	3385	125,7	3,71	385	2a 8k	–

Ülejäänud kolm Piistaoja lehmapiirekonda olid esindatud ühe järglasega, aga neist Kirjese HS 4860 tütre tütre Kilgist CHF 321-27535 (sünd.1944, isa Lindberg H 2363) sai Eesti rekordlehm eluajatoodangus.

Th. Pool tegi väga asjatundlikku ja ranget valikut lehmapiirekondade ja karja kujundamisel. Pajusist ostetud loomade kohta on ta märkinud, et kuigi need andsid 1.–2. põlve kestel üksikuid suuretoodangulisi lehmi, puudus neil pärilikkuse kindlus. Heade loomade seas tuli veel 3. ja 4. põlves sageli ilmsiks väheväärtuslikke loomi, mille tõttu ka perekonna keskmised toodanguandmed jäävad maha teiste perekondade näitajatest

Th. Pool on kirjutanud, et aretusvalik karjas saab olla edukas ainult siis, kui tuntakse põhjalikult iga looma kõigi tema iseärasustega ja ühtlasi ka seda, kuidas need omadused ühest põlvest teise avalduvad. Piistaoja kogemustele toetudes on ta märkinud, et vähem kui 10 aastaga pole veiste tõaretusel suurt midagi ära teha. Alles 12...15 aasta järel võib loomade pärandusvõimeid sedavõrd tundma õppida, et teadlikult neid aretustöös kasutada, ja paarikümne aasta töö tulemusena võib aretustöö vilja selle kõrgemas astmes maitsuma hakata.

Piistaojal võeti aretustööd alustades kasutusele kord, et kõigile ühe perekonna lehmvasikatele anti selle perekonnaalustaja algustähena nimi. Et vältida segadusi Alge ja Anna perekonna vahel, hakati 1937. aastast Anna perekonna lehmvasikatele andma L-tähena algavaid nimesid. Selline süsteem on hõlbustanud perekondade registre koostamist ja loomade tundmaõppimist perekondade viisi.

Th. Pool on maininud, et emapoolsest küljest valiti kasuvasikaid mitte sedavõrd emade toodanguid arvestades, mis võisid ka teatud asjaoludel juhuslikud olla, vaid kogu perekonna aretusväärtust arvestades. Sellest lähtudes jäeti Piistaojal sagedasti kasvama esmaspoeegijate vasikaid. Välisostjad põlgasid sageli neid emadel puuduvate toodanguandmete pärast, mida Piistaojal asendasid aga nende emade perekondade andmed. Sellega aretustöö kiirenes.

Th. Pool, kirjutades Piistaoja karja aretuse sihtidest, märgib, et need peavad olema selgelt asetatud ja vabad kõrvalistest, mitteolulistest momentidest (värvus ja kiri), mis raskendavad peaeesmärkide saavutamist. Aretuse peaeesmärgiks seati lehmade piimatoodangu suurendamine ja kindlustamine. Eesmärk oli selle aja kohta küllaltki kõrge – 4000 kg 4%-list piima lehma kohta aastas. Th. Pool on maininud, et eeskujuks olid 'Petkusi' rukki aretaja Lochowi karja aretuse tulemused Saksamaal. Piistaojal saadi üle 4000 kg-ne piimatoodang juba 1926/27. kontrollaastal, kui olid lüpsmas ostetud tõulehmad ja Erik H 147 tütreid ning karja söötmine paremaks muutunud. 1929/30. kontrollaastal, kui lüpsikarjas olid ülekaalus Erik H 147 ja Vottele H 887 tütreid, ulatus piimatoodang juba üle 5000 kg (tabel 3). Tunduvalt kauem aega kulus piima rasvasisalduse suurendamisele 4%-ni. See ületati esmakordselt alles 20-aastase aretustöö järele 1937/38. kontrollaastal, kui lüpsikarja domineeriva osa moodustasid Noobel H 1431 tütreid koos Vottele ja Voti järglastega suuremat piimarasvasust omavatest lehmeperekondadest.

Tabel 3. Piistaoja karjakontrolli andmed

Kontroll- aasta	Aasta- lehmade arv	Lehmade		Lehma kohta keskmiselt							
		vanus	kaal kg	toodang			sööta sü (odra)				
				piima kg	piimarasva		kokku	sellest			
					kg	%		jõu- sööt	kore- sööt	toor- sööt	karja- maa- sööt
1921/22	28,7	6,4	375	2000	71	3,55	1952	380	606	268	700
1922/23	23,5	7,5	409	2699	95,3	3,53	2153	572	586	254	741
1923/24	21,1	5,8	427	3537	121	3,41	2480	918	593	382	587
1924/25	23,1	7,9	434	3847	137	3,57	2900	1114	560	531	695
1925/26	25	6,5	434	3706	127	3,42	3002	1008	1052	301	641
1926/27	27,1	6,5	448	4177	143	3,43	2635	909	752	402	572
1927/28	26,8	6,4	440	4102	143	3,48	2793	908	547	596	742
1928/29	28,2	6,5	487	4255	141	3,31	2673	1052	560	420	641
1929/30	25,8	7,2	530	5085	175	3,45	3401	1306	610	619	866
1930/31	30	6,9	529	5557	194	3,49	3225	1123	581	631	890
1931/32	32,9	7,1	509	4911	177	3,6	3184	910	731	617	926
1932/33	34,1	7,6	493	4457	161	3,61	2999	636	668	708	987
1933/34	31,5	7,8	501	4594	173	3,77	3197	606	626	1012	953
1934/35	29,6	7,7	545	5137	192	3,73	3591	596	748	1217	1028
1935/36	25,6	8	550	4988	188	3,76	3371	774	665	846	1083
1936/37	26,1	8,4	521	5234	195	3,72	3633	1129	672	884	948
1937/38	28,1	6,2	524	4620	187	4,04	3337	569	669	1000	999
1938/39	29,2	5,7	528	4270	172	4,02	3335	720	649	1074	897
1939/40	25,6	5,5	496	5233	203	3,88	3244	1023	609	700	912
1940/41	28,3	5,4	531	5360	205	3,83	3664	1080	674	968	942

Toodangu kõrval pandi Piistaojal algusest peale rõhku loomade tüübile ja konstitutsioonile. Pull Eriku tütarde peen luustik ja õrn kehaehitus juhtis sellele aretaja tähelepanu. Tüübi eeskujuks olid Hollandi Friisimaa paremad aretuskarjad, kus olid mitte väga suured, madalajalged, lühikese kerega tüsedad lehmad. Piistaojal peeti lehmade välimiku hindamisel silmas nende rinna sügavust ja laiust, lande tugevust ja laudja laiust. Sellise tüübi esindajaks oli Alge H 10590, kellel oli ka korrapärane udar ja suur toodang. Oma tüüpi ja välimikku kui ka piimajõudlust andis ta hästi järglastele edasi ning sellepärast pidas Th. Pool Alge perekonda Piistaoja karja kõige väärtuslikumaks osaks.

Tegelik talu majandamine seadis ülesandeid ka aretustööle. Kui 1930ndatel aastatel ei olnud madala piimahinna juures tasuv jõusööta piima tootmiseks kasutada, siis hakati Piistaojal lehmadele üsna suurtes kogustes silo, kartuleid, söödakapsast ja juurvilja söötma. Lehmad, kellel tekkisid selle tõttu sedehyäred ja haigused, kõrvaldati karjast.

1937. ja 1938. aastal masinlüksile ülemineku eel selgitati laudatööde uurimisel kõigi lehmade lüksis kergus ja praagiti "visade nisadega" lehmad. Kui esimesena Eestis masinlüksile üle mindi, arvestati lisaks sellele lehmade sobivust temperamendi (nõustumine masinlüksiga), piima kätteandmise kiiruse ja udara ning nisade kuju poolest. 1937/38. ja 1938/39. kontrollaastal viidi karjast välja üsna suur arv lehma, kes ei sobinud masinaga lüksmiseks. Sellega lehmade keskmine vanus ja kaal ning mõnevõrra ka toodang vähenesid, kuid karja aretuse tase tõusis tunduvalt kõrgemale kui teistes Eesti tõukarjades ja oli suunanäitajaks veiste tõuaretusel.